

Biblioteka
AVANTURA REČI

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Arturo y Carlota Pérez-Reverte
“El capitán Alatriste
Las aventuras del capitán Alatriste”

Copyright © 1996 by Arturo Perez-Reverte
Copyright © 2013 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Dizajn korica:
Dragan Bibin

ISBN 978-86-7702-282-2

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2013.

Arturo i Karlota Perez-Reverte

KAPETAN ALATRISTE

Pustolovine kapetana Alatristera

Sa španskog prevela
Aleksandra Mačkić

**Čarobna
knjiga**

*Mojim babama i dedama
Sebastijanu, Ameliji, Pepeu i Kali:
za život, knjige i sećanje.*

*Priča kazuje: predvodio
nas kapetan jedan, krećući
se teško ranjen, trpeći
muke samrtničke.
Gospodo, kada biste
samo znali
kakav to kapetan beše!*

E. MARKINA
U Flandriji je zašlo sunce

1. poglavlje

TURČINOVA KRČMA

Nije bio najpošteniji niti najmilostiviji čovek, ali je bio hrabar. Zvao se Dijego Alatryste i Tenorio, i borio se kao vojnik španske pešadijske regimente u bitkama za Flandriju. Kad sam ga upoznao, zlopatio se u Madridu, radeći za četiri maravedija prilično nečasne poslove, često se mačujući u ime onih nedovoljno spretnih ili odvažnih da sami rešavaju svoje sukobe. Znete već i sami: te neki namagarčeni muž ovamo, te neki sudski spor ili sumnjivo nasledstvo onamo, neizmireni kockarski dugovi, i tako dalje, i tako dalje. Lako je sada to kritikovati; ali u ono vreme, prestonica Španije bila je mesto gde je čovek morao da se bori za život kako zna i ume, na svakom uglu, sevajući mačem. U svemu tome Dijego Alatryste beše nenadmašan. Bio je izuzetno vešt kada je trebalo isukati mač i najbolje je rukovao, krijući ga u levici, onim uskim i dugačkim bodežom koji su neki nazivali *baskijac* i koji su profesionalne kavgadžije često koristile. Jedan ubojit, a drugi baskijac, govorilo se. Protivnik bi bio zauzet udaljavanjem i izbegavanjem uboda najotmenijim mačevalačkim potezima, da bi iznenada odozdo, pravo u utrobu, zadobio kratak ubod silovit kao munja, nakon kojeg više ne bi imao vremena ni da

se ispovedi. Da. Rekao sam vam već, gospodo, da to behu teške godine.

Kapetan Alatraste je, dakle, živio od svog mača. Koliko mene sećanje služi, ono *kapetan* beše više nadimak nego zvaničan čin. Nadimak je poticao iz davnina: još od onda kada je, boreći se kao vojnik u ratovima za kralja, jedne noći s još dvadeset devetoricom svojih saboraca i jednim pravim kapetanom morao da pređe hladnu reku, znate već i sami, živela Španija i sve u tom stilu, držeći mač među zubima i u košulji za kamufliranje u snegu, a s ciljem da napadnu jedan holandski odred. Oni su nam tada bili neprijatelji jer su nameravali da proglase nezavisnost, pa kud koji mili moji. Na kraju su to i učinili, ali smo ih mi u međuvremenu zato dobrano namučili. Što se kapetana tiče, zamisao beše da ostanu tamo, na obali reke, ili na doku, ili koji god đavo da to beše, dok trupe našeg gospodina kralja u zoru ne izvrše napad kako bi im se pridružili. Sve u svemu: jeretici behu propisno izbodeni ne ispustivši ni glasa. Spavali su kao zaklani kad iz vode izbasaše naši sa željom da se zagreju i stresoš hladnoću sa sebe šaljući jeretike u pakao, ili kud god da odlaze prokleti luteranci. Zlo je što potom zarude zora, i razdani se sasvim, a drugi španski napad izostade. A sve zbog, kako su kasnije pričali, ljubomore između maršala bojnog polja i generala. A činjenica je da njih trideset jedan ostade tamo, svaki prepušten svojoj sudbini, proklinjući život i moleći se Bogu, okruženi Holandanima spremnim da se osвете za pokolj svojih drugova. Više gubitaka nego što ih je imala Nepobediva armada dobrog kralja Filipa Drugog. Beše to dug i veoma težak dan. A da bi vaše visosti stekle neku sliku, samo su dvojica Španaca uspeła da se vrate na drugu obalu nakon što se spustila noć. Dijego Alatraste je bio jedan od njih, a budući da je tokom

celog pohoda komandovao trupom – pravi kapetan beše lišen te uloge još u prvom okršaju, s dva pedlja mača probodenog kroz leđa – njemu ostade nadimak, premda nije stigao da uživa u pomenutom činu. Kapetan za jedan dan, trupe osuđene na smrt koja nestade s lica zemlje, borac jedan za drugim, s rekom iza sebe i uz psovke na pravilnom kastiljanskom jeziku. Rat za Flandriju, španska posla.

Elem. Moj otac beše drugi španski vojnik koji se te noći vratio. Zvao se Lope Balboa, bio je Gipuskoanac, takođe hrabar čovek. Kažu da su Dijego Alatraste i on bili odlični prijatelji, skoro kao braća; a to mora da je istina jer mu se, kad su moga oca ubili pucnjem iz arkebuza tokom odbrane Juliha – zato Dijego Velaskez kasnije nije uspeo da ga naslika na slici osvajanja Brede kao njegovog prijatelja i imenjaka Alatrastea, koji se vidi tamo, iza konja – zakleo da će se brinuti o meni kad porastem. To je bio razlog što mi je, pred moj trinaesti rođendan, majka ubacila jednu košulju, gaće, brojanicu i krišku hleba u zavežljaj, i poslala me da živim s kapetanom, iskoristivši putovanje jednog svog rođaka koji je odlazio u Madrid. Tako sam počeo da radim, kao sluga i paž, kod prijatelja moga oca.

U poverenju: čisto sumnjam da bi me rođena majka, da ga je bolje poznavala, s toliko radosti poslala u njegovu službu. Ali pretpostavljam da je titula kapetana, premda apokrifna, njegovoj ličnosti davala primesu časnosti. Osim toga, moja sirota majka bila je slabog zdravlja i morala je da hrani još dve ćerke. Na taj način mogla je da skine s vrata jedna usta, pružajući mi usput priliku da oprobam sreću na Dvoru. I tako me je otposlala sa svojim rođakom ne zalazeći mnogo u pojedinosti, zajedno s jednim podužim pismom koje beše ispisao sveštenik iz našeg sela, u kojem je Dijega Alatrastea podsećala na njegova obećanja i prijateljstvo

s pokojnikom. Sećam se da, kad sam stupio u njegovu službu, ne beše prošlo mnogo vremena otkako se vratio iz Flandrije, jer mu je ružna rana na boku, koju je zadobio u Fleurusu, još bila sveža i izazivala mu jake bolove; a ja, tek pristigao, stidljiv i preplašen kao miš, slušao sam ga noćima, s moje slamarice, kako šeta gore-dole po svojoj sobi, ne uspevajući da zaspi. A ponekad bih ga čuo i kako tiho pevuši stihove isprekidane naletima bola, Lopeove stihove, uz poneku usputnu psovku ili glasno komentarišući nešto za sebe, istovremeno ozlojeđen i zabavljen sopstvenom situacijom. To je bilo tako tipično za kapetana: suočavanje sa svakom nedaćom i nesrećom kao vrstom neizbežnog rugla kojem je starac poznat po svojoj zloći uživao da ga povremeno izvrgava. Možda je to bio razlog njegovog specifičnog smisla za crni humor, nemilosrdan i opak.

Od tada je prošlo mnogo vremena i pomalo brkam datume. Ali priča koju ću vam ispričati biće da se zbila negde oko 1620. godine, tako nekako. To je priča o prurušenima i o dva Engleza, koja je dala povoda govorkanjima na Dvoru, i u kojoj kapetan ne samo da umalo nije izgubio glavu koju beše uspeo da spase iz Flandrije, od Turčina i varvarskih gusara, već je pride stekao i neprijatelje koji će ga proganjati do kraja života. Tu mislim na sekretara našeg gospodina kralja, Luisa de Alkesara, i na njegovog zlokobnog plaćenog ubicu, Italijana, onog ćutljivog i opasnog mačevaoca koji se zvao Gvalterio Malatesta, toliko naviknutog da ubija s leđa da bi, kad bi se slučajno zatekao u borbi licem u lice, zapadao u tešku potištenost, zamišljajući da gubi svoje sposobnosti. To je takođe bila godina kada sam se do ušiju i zanavek zaljubio u Anheliku de Alkesar, zlu i pokvarenu kao sâm đavo oličeni u plavokosoj devojčici od jedanaest ili dvanaest godina. Ali svaka priča u svoje vreme.

Zovem se Injigo. Moje ime beše prvo što je kapetan Alatryste izgovorio onoga jutra kad su ga pustili iz starog zatvora na Dvoru, u kojem je proveo tri sedmice o trošku kralja zbog neizmirenih dugova. Ovo „o trošku“ samo je izraz, jer je u tom, kao i u svim ostalim zatvorima onog vremena, jedini luksuz – a u luksuz se ubrajala i hrana – bilo ono što je čovek mogao da plati iz sopstvenog džepa. Na svu sreću, iako kapetana behu strpali u tamnicu takoreći bez prebijene pare, imao je nemali broj prijatelja. Svi su mu oni redom pomagali tokom zatočeništva, podnošljivijeg zahvaljujući gustim čorbama koje mu je preko mene povremeno slala Milosrdna Lebrihanka, vlasnica Turčinove krčme, i ponekom novčiću od četvrt reala što mu je stizao od njegovih prijatelja don Fransiska de Keveda, Huana Vikunje i još ponekih. Što se ostalog tiče, a tu mislim na tipične zatvorske dogodovštine, kapetan je umeo da se čuva bolje nego iko drugi. Opštepoznata u ono vreme beše sklonost zatvorenika da sopstvene drugove po nesreći lišavaju imovine, odeće, pa čak i obuće. Ali Dijego Alatryste beše prilično poznat u Madridu; a ko ga nije poznavao, vrlo brzo bi saznao da je najpametnije s njim oprezno postupati. Kako sam kasnije saznao, prvo što je učinio kada je ušao u ćuzu bilo je da ode pravo do najopasnijeg kavgadžije među zatvorenicima i, nakon što ga je pozdravio s velikim uvažavanjem, pod grlo mu stavi kratak mesarski nož, koji je uspeo da zadrži kod sebe jer je zatvorskom čuvaru bio tutnuo nekoliko maravedija. To beše spasonosna odluka. Nakon tog nedvosmislenog uspostavljanja pravila, niko se nije usudio da zlostavlja kapetana, koji je od tada pa nadalje mogao mirno da spava, uvijen u svoju kabanicu, u prilično čistom uglu ćelije, zaštićen svojom slavom neustrašivog čoveka. Kasnije, velikodušno deljenje Lebrihankinih gustih čorbi i flaše vina

kupljene gradonačelniku uz pomoć prijatelja obezbedili su mu solidne veze u zatvoru, uključujući tu i onog zlikovca od prvog dana, Kordobljanina poznatog po opakom imenu Bartolo Kagafuego¹, za koga se ispostavilo da, uprkos tome što se kretao obešenjački kao i svi koji se pozivaju na crkvu a svaki čas vise u zatvoru, nije nimalo zao. To je bila jedna od vrlina Dijega Alatrística: mogao je da stekne prijatelje i u samom paklu.

Zvuči neverovatno. Ne sećam se tačno godine – mislim da to beše '22 ili '23. godina tog stoleća – ali ono u šta sam siguran jeste da je kapetan izašao iz zatvora jednog od onih plavih i blistavih madridskih jutara, s hladnoćom koja preseca dah. Od toga dana koji će – što tada nijedan od nas dvojice još nije znao – toliko promeniti naše živote, proteklo je mnogo vremena i mnogo vode pod mostovima Mansanaresa; ali čini mi se da i sada gledam suvonjavog i neobrijanog Dijega Alatrística kako stoji na izlazu, dok se iza njegovih leđa zatvara crna drvena kapija ukrašena metalnim zakivcima. Odlično se sećam njegovog žmirkanja usled zaslepljujuće ulične svetlosti, s onim gustim brkovima što su mu skrivali gornju usnu, njegove tanke siluete ogrnute kabanicom, i šešira širokog oboda pod čijom su senkom treptale njegove svetle oči, zaslepljene, kojima kao da se osmehnu ugledavši me kako sedim na kamenoj klupi na trgu. Bilo je nečeg jedinstvenog u kapetanovom pogledu: s jedne strane, beše to jasan i veoma hladan pogled, sivkastozelen poput vode u baricama tokom zimskih jutara. S druge strane, mogao je odjednom da se preobrazi u topao i prijatan osmeh, poput udara toplote što otapa santu leda, dok bi mu lice ostajalo ozbiljno, bezizražajno ili mrko. Osim tog, imao je on još jedan pogled, zastrašujuć, koji je čuvao za trenutke opasnosti ili

¹ Šp. *Cagafuego* – Bljuvač vatre. (Prim. prev.)

tuge: grimasa ispod brka što se blago krivila ka levom spoju usana i uvek delovala preteći kao probod mačem – koji bi obično odmah potom usledio – ili mrtvački poput predskazanja kad bi se dao u ispijanje nebrojenih flaša vina, koje je uglavnom praznio sâm u danima svojih ćutanja. Pola flaše u jednom cugu, i onaj pokret brisanja brka poledinom šake, dok zuri izgubljeno u zid ispred sebe. Flaše za ubijanje duhova, kako je imao običaj da kaže, iako nikada nije uspeo da ih sve do kraja pobije.

Osmeh koji mi beše uputio onog jutra, zatekavši me kako ga čekam, pripadao je prvoj vrsti: bio je to onaj što bi mu obasjao oči ublažavajući nepokolebljivu ozbiljnost lica i oštrinu koju je često na silu nastojao da pridoda svojim rečima, iako je zapravo uistinu ne bi ni osećao. Pogleda na jednu i drugu stranu ulice, delujući zadovoljno kad vide da ga ne vreba nikakav nov poverilac, priđe mi, skide kabanicu iako beše hladno i dobaci mi je, svu izgužvanu.

– Injigo – reče. – Prokuvaj je. Puna je buva.

Kabanica je zударala, kao i on sâm. Odeća mu je takođe vrvela od buva, kao kad se roje biku oko uha; ali sve to beše rešeno za manje od sat vremena, u javnom kupatilu Menda Toskanca, berberina koji je kao mladić bio vojnik u Napulju i koji je mnogo poštovao Dijega Alatristea i u njega imao ogromno poverenje. Požurivši s čistim donjim vešom i jedinim odelom koje je kapetan čuvao u crvotočnom ormanu što nam je služio za držanje odeće, zatekoh ga kako stoji u drvenoj kadi punoj prljave vode brišući se. Toskanac mu beše dobro obrijao bradu, a kestenjasta kosa, kratka, vlažna i začesljana unazad, razdeljena napola crtom u sredini, otkrivala je široko čelo, preplanulo od sunca u zatvorskom dvorištu, s malim ožiljkom što se spuštao preko leve obrve. Dok je završavao brisanje i oblačio dugačke

gaće i košulju, posmatrao sam ostale ožiljke meni poznate od ranije. Jedan beše u obliku polumeseca, između pupka i desne bradavice na grudima. Drugi dugačak, na butini, vijugav. Oba behu od hladnog oružja, mača ili bodeža; četvrti pak, onaj na leđima, bio je u obliku zvezde, kakav bez sumnje za sobom ostavlja metak. Peti beše najsvježiji, još ne sasvim zarastao, isti onaj koji ga je noćima lišavao normalnog sna: ljubičasti rez na levom boku, veliki skoro kao dlan ruke, uspomena na bitku u Fleurusu, star više od godinu dana, koji se povremeno pomalo otvarao i gnojio; premda toga dana, kad njen vlasnik beše izašao iz kade, nije ružno izgledao.

Pomogoh mu da se polako obuče, pažljivo; tamnosivi prsluk i pantalone iste boje, od onih koje nazivaju *balonke*, s kopčama na kolenima preko visokih cipela što su prikrivale zakrpe na čarapama. Potom pritegnu kožni kaiš koji sam ja prethodno već bio pažljivo namazao tokom njegovog odsustva, i pripasa za njega mač širokog držača, na čijem su se sečivu i koricama videli tragovi, useci i ogrebotine nekih drugih dana i drugih mačeva. Beše to dobar mač, dugačak, zastrašujuć i toledski, koji je ulazio i izlazio iz korica uz neprekidan metalni zvuk što je parao uši i od kojeg se ježila koža. Potom je neko vreme posmatrao svoj odraz do struka u naprslom ogledalu koje se nalazilo u sobi, dok mu se na licu ne pojavi umoran osmeh.

– Bogami – reče kroz zube – baš sam žedan.

Ne rekavši više ništa, povede me niz stepenice, a zatim Toledskom ulicom do Turčinove krčme. Pošto je bio bez kabanice, kretao se sunčanom stranom, visoko uzdignute glave i s onim svojim iskrzanim crvenim percem na traci šesira, čiji je široki obod dodirivao rukom u znak pozdrava nekom poznaniku, ili bi ga skinuo pri susretu s damama izvesnog ugleda. Išao sam

za njim, zbunjen, gledajući skitnice kako se kartaju na ulici, prodavačice povrća pod tendama i dokoličare što su se sunčali razgovarajući uglas ispred jezuitske crkve. Premda nikada nisam bio baš sasvim bezgrešan, a i meseci koje sam proveo u tom kraju pomogli su mi da postanem snalažljiviji, ipak sam i dalje bio nezreo radoznali klinac koji je otkrivao svet očima punim čuđenja, nastojeći da mu ništa ne promakne. Što se kočija tiče, začuh kopita dve upregnute mazge i zvuk točkova koji su nam se približavali s leđa. Isprva jedva da obratih pažnju; prolaženje kola i kočija beše nešto uobičajeno, jer je ulica bila glavni prolazni put kojim se stizalo do Glavnog trga i Kraljevske palate. Ali podigavši načas pogled u trenutku dok je kočija prolazila pored nas, ugledah vratašca bez zaštitne zavesice, i na prozorčetu lice jedne devojčice plave kose, s krupnim kovrdžama, i pogled plavljji, jasniji i uzbudljiviji od svih koje dotad bejah video u celom svom životu. Te oči načas se susretoše s mojima, a zatim, dok ih je kočija odvozila dalje, nestadoše niz ulicu. I ja se sav stresoh, ne shvatajući još uvek pravi razlog tome. Ali ko zna kako bih se tek stresao da sam tada znao da me upravo beše pogledao đavo.

– Nema nam druge nego da se borimo – reče don Fransisko de Kevedo.

Sto beše prepun praznih flaša, a kad god bi don Fransisko posegnuo za vinom „San Martin de Valdeiglesijas“ – što se često događalo – isukao bi mač da se bori s Hristom. Bio je šepav i odvažan pesnik, ženskaroš, kratkovid, vitez od Santjaga, oštre pameti i jezika britkog kao mač, čuven na Dvoru po svojim dobrim stihovima i opakoj ćudi. To ga je koštalo mnogo lutanja i potucanja od pustinje do pustinje i od zatvora do zatvora; jer, premda je činjenica da su dobri kralj Filip IV, naš gospodar, i

njegov uvaženi grof od Olivaresa poput celog Madrida cenili neke njegove stihove, ipak im se nimalo nije dopadalo da oni budu njihovi protagonisti. Tako da su, nakon što bi se pojavio neki anoniman sonet ili kintilja² u kojima bi svi odmah prepoznali pesnikovu ruku, policajci i korehidori povremeno upadali u krčmu, ili u njegovo prebivalište, ili u jazbine besposličara koje je često posećivao, da bi ga uljudno zamolili da pođe s njima, udaljavajući ga iz društva na nekoliko dana ili meseci. Pošto je bio tvrdoglav, ponosan i nikada nije izvlačio pouke iz sopstvenih grešaka, te neprijatnosti postadoše sve učestalije, ispunjavajući ga sve većom gorčinom. Međutim, bio je odlično društvo za stolom i dobar prijatelj svojim prijateljima, među koje se ubrajao i kapetan Alatrliste. Obojica su često navraćali u Turčinovu krčmu, gde bi organizovali kružoke oko jednog od najboljih stolova, koje bi im Milosrdna Lebrihanka – inače kurva koja je to i dalje povremeno obavljala s kapetanom, premda uzalud – obično rezervisala. S don Fransiskom i kapetanom, tog jutra skup upotpuniše i neki uobičajeni gosti: Licencijat Kalsas, Huan Vikunja, Domine Perez i Tuerito Fadrike, apotekar s Trga Puerta Serada.

– Nema nam druge nego da se borimo – navaljivao je pesnik.

Kao što rekoh, bio je vidno prosvetljen od polovine dvolitrarke vina „Valdeiglesijas“. Beše ustao na noge oborivši usput jednu stolicu i, držeći ruku na jabuci balčaka od mača, streljao je pogledom goste za susednim stolom, dva stranca čiji su dugački štitnici i kabanice visili na zidu, i koji upravo behu nazdravili pesniku uz stihove koji su zapravo bili delo Luisa de Gongore, njegovog najljućeg neprijatelja u Republici književnosti, koga je optuživao za sve: da je sodomista, pseto i Jevrej. Beše to

² Šp. *quintilla* – strofa od pet osmeraca s dve rime. (Prim. prev.)

nehotična greška, ili se barem tako činilo: ali don Fransisko ne beše spreman da pređe preko toga:

*Premazaću svoje stihove slaninicom
da mi ih ti ne pojedeš, Gongorčiću...*

Poče da improvizuje na licu mesta, jedva stojeći na nogama, ne ispuštajući dršku mača, dok su stranci pokušavali da se opravdaju, a kapetan i ostali učesnici kružoka držali don Fransiska sprečavajući ga da isuče mač i krene prema neznancima.

– Ovo je uvreda, tako mi boga – govorio je pesnik, pokušavajući da oslobodi desnu ruku, koju su mu držali prijatelji, dok je slobodnom rukom nameštao iskrivljene naočare na nosu. – Pedalj mača sve bi to, hik, postavio, hik, na svoje mesto.

– To je mnogo mača za ovako rano jutro, don Fransisko – umirivao ga je Dijego Alatryste, mudro zбореći.

– A meni se čini da je malo – ne odvajajući pogled od ovih drugih, pesnik je gladio brk zverskog izraza lica. – Tako da moramo biti velikodušni: po jedan pedalj za svakog od ovih plemićića, koji sinčići nečega svakako jesu; ali plemići nikako.

To već behu teške reči, te stranci hitro posegnuše za svojim mačevima spremajući se da izađu napolje; a kapetan i ostali prijatelji, nemoćni da spreče sukob, zamoliše ih za razumevanje zbog pesnikovog alkoholisanog stanja i rekoše im da odustanu od borbe, jer nije časno nadmetati se s pijanim čovekom, niti je sramotno povući se mudro kako bi se izbeglo neko veće zlo.

– *Bella gerant alii*³ – predlagao je Domine Perez, nastojeći da umiri strasti.

³ Lat. *Bella gerant alii* – Ratove neka vode drugi. (Prim. prev.)

Domine Perez bio je jezuitski sveštenik koji je radio u obližnjoj Carskoj školi. Njegova dobroćudna priroda i latinizmi obično su izazivali umirujući efekat, jer ih je izgovarao tonom neosporne zdravorazumnosti. Ali ona dvojica stranaca nisu znali latinski, a igru reči o plemićima i sinčićima nisu mogli da progutaju tako lako. Osim toga, sveštenikovo posredovanje je svojim neumesnim šalama podrivao Licencijat Kalsas: oštrouman poznavalac zakona, cinik i varalica, neizbežan na suđenjima, specijalista za odbranu slučajeva koje je umeo da pretvori u beskonačne procese dok svog klijenta ne bi odrao do gole kože i uzeo mu poslednji maravedij. Licencijat je voleo gužvu, i uvek je podbadao koga bi stigao.

– Ne posustajte, don Fransisko – govorio je šapatom. – Nek plate svoje.

I tako se okupljeni pripremiše da prisustvuju jednom od onih događaja koji će narednog dana osvanuti na naslovnim stranicama *Pregleda* i *Novosti*. A kapetan Alatraste je, uprkos naporima da umiri svog prijatelja, polako počinjao da prihvata neizbežnu činjenicu da će se naći upleten u uličnu borbu mačevima s dvojicom stranaca, kako don Fransiska ne bi ostavio na cedilu u jednom takvom okršaju.

– *Aio te vincere posse*⁴ – zaključio Domine Perez rezignirano, dok je Licencijat Kalsas prikriivao osmeh gurajući nos u krčag vina. I, duboko uzdahnuvši, kapetan počeo polako da ustaje od stola. Don Fransisko, koji već beše izvukao četiri prsta mača iz korica, dobaci mu prijateljski pogled pun zahvalnosti, našavši uz to još i dovoljno drskosti da mu posveti dva stiha:

*Ti, u čijim venama teče krv Alatrastea,
koje ćeš mačem svojim plemićima načiniti...*

⁴ Lat. *Aio te vincere posse* – Kažem ti da možeš pobediti. (Prim. prev.)

– Ne zajebavajte me, don Fransisko – odgovori kapetan, ozlovoljen. – Borićemo se s kim god treba, samo me nemojte zajebavati.

– Tako razgovaraju, hik, muškarci – reče pesnik očigledno uživajući u zbrci koju upravo beše izazvao. Ostali učesnici kružoka uglas su ga podsticali, odustajući kao i Domine Perez od ideje da ga smire, a u dubini duše unapred oduševljeni predstavom; jer ako je don Fransisko de Kevedo, još onako naljoskan, bio jeziv mačevalac, učešće Dijega Alatrística kao sekundanta nije ostavljalo mesta bilo kakvoj sumnji u ishod okršaja. Počeše da pljušte opklade o broju uboda mačem koje će stranci zadobiti u podjednakim delovima, nesvesni s kim se hvataju u koštac.

Kapetan naposletku otpi gutljaj vina, stojeći već na nogama, pogleda strance kao da se izvinjava što sve beše otišlo predaleko i pokaza glavom da krenu napolje, kako se ne bi napravio lom u krčmi Milosrdne Lebrihanke, koja se beše zabrinula za svoj inventar.

– Kako žele vaše visosti.

Pripasaše svoje mačeve ovi drugi i svi zajedno krenuše napolje na ulicu, u napetom iščekivanju, nastojeći da ne okreću leđa jedni drugima, zarad svake sigurnosti; jer je Isus Hrist dobro rekao – braća, ali ne i rođaci. Utom, dok još ne behu isukali mačeve, na razočaranje okupljenih i olakšanje Dijega Alatrística, na vratima se pojavi prepoznatljiva figura policijskog poručnika, Martina Saldanje.

– Ništa od zabave – reče don Fransisko de Kevedo.

I slegnuvši ramenima, namesti naočare, pogleda popreko, vrati se svom stolu, otvori novu flašu vina, i na tome se sve završi.

– Imam za tebe jedan posao.

Policijski poručnik Martin Saldanja beše čvrst i snažan kao kamen. Na sebi je preko prsluka imao kožuh od bivolje kože s unutrašnjom postavom, izuzetno praktičan za ublažavanje uboda hladnim oružjem; a osim mača, bodeža, noža i pištolja, na sebi je imao više gvožđa nego cela Baskija. Borio se kao vojnik u bitkama za Flandriju, kao Dijego Alatraste i moj pokojni otac, i u lepom druženju s njima beše proveo mnoge godine patnji i muka, premda s daleko srećnijim ishodom: dok se moj predak družio s crvima u zemlji jeretika a kapetan zarađivao za život kao plaćeni mačevalac, jedan rođak upravitelj na Dvoru i jedna zrela ali još uvek lepa žena pomogli su Saldanji da napreduje u Madridu nakon povratka iz Flandrije, kada je pokojni Filip Treći s Holanđanima sklopio primirje. Ovo o ženi govorim bez dokaza – bio sam isuviše mlad da bih bio upućen u sve pojedinosti – ali kružile su glasine da je izvesni korehidor bio u slobodnijim odnosima s dotičnom, što je dovelo do imenovanja njenog muža za policijskog poručnika, zvanje koje je odgovaralo šefu noćnih patrola za obilaženje madridskih kvartova – tada još nazivanih četvrtima. U svakom slučaju, niko se nikada nije usudio da pred Martinom Saldanjom makar i pomene bilo šta u vezi s tim. Rogonja ili ne, ono što se nije dovodilo u pitanje jeste da je bio hrabar čovek preke naravi. Bio je dobar vojnik, koža mu beše izbrazdana mnogobrojnim ranama i umeo je da zadobije poštovanje koristeći pesnice ili s toledskim mačem u ruci. Bio je, iznad svega, nestvarno pošten za jednog policijskog glavešinu u ono vreme. On je takođe izuzetno poštovao Dijega Alatrastea, i trudio se da mu pomogne kad god je mogao. Njihovo prijateljstvo beše davnašnje, profesionalno; grubo kako dolikuje muškarcima njihovog kova, ali istinsko i iskreno.

– Posao – ponovi kapetan. Bili su izašli na ulicu i stajali su na suncu, naslonjeni na zid, svaki sa svojim krčagom u ruci, posmatrajući prolaznike i vozila koja su se kretala Toledskom ulicom. Saldanja ga je gledao nekoliko trenutaka gladeći svoju gustu bradu, prošaranu sedim vlasima starog vojnika, kako bi prekrpio ožiljak koji mu se od desnog uha spuštao do usta.

– Izašao si iz zatvora pre nekoliko sati i nemaš ni prebijene pare u džepu – reče. – Za manje od dva dana prihvatio bi bilo kakav posao da ga radiš budzašto, kao što je čuvanje leđa nekakvom lepuškastom kicošu kako ga brat njegove drage ne bi ubio na prvom ćošku, ili bi prihvatio da nekome odsečeš uši u ime nekog poverioca. Ili bi počeo da obilaziš javne kuće i kockarnice da vidiš šta možeš da otmeš strancima i sveštenicima koji hrle da prokockaju priloge iz Crkve Svetog Eufrasija... Vrlo brzo bi upao u neku nevolju: loš potez mačem, tuča, prijava. A onda opet sve iz početka – on otpi mali gutljaj iz krčaga, čkiljeći očima i ne odvajajući ih od kapetana. – Zar misliš da je to život?

Dijego Alatryste slegnu ramenima.

– Imaš neki bolji predlog?

Gledao je svog starog druga iz Flandrije s iskrenom odlučnošću. Nismo svi te sreće da budemo policijski poručnici, kao da mu je govorio svojim pogledom. Saldanja pročačka zube noktom i klimnu glavom dva puta, gore-dole. Obojica su znali da je i on, da je splet okolnosti bio drugačiji i da je život tako hteo, lako mogao da se nađe u istoj situaciji kao i kapetan. Madrid je bio pun starih vojnika koji su se zlopatili po ulicama i trgovima, s opasačima punim ćoraka: one torbice u kojima su držali svoje zgužvane preporuke, molbe i beskorisne potvrde o službovanju, za koje niko nije mario. U potrazi za srećom koja nikako da stigne.

– Zato sam i došao, Dijego. Potreban si nekome.

– Ja, ili moj mač?

Smešio mu se brk od grimase koja mu se često pojavljivala na licu u takvim situacijama. Saldanja se nasmeja grohotom.

– Kakvo glupo pitanje – reče. – Žene traže zbog njihovih čari, sveštenike zarad okajanja grehova, starce zbog njihovog novca... Muškarce kao što smo ti i ja traže samo zbog njihovog mača – učuta načas pogledavši na jednu i na drugu stranu, otpi još jedan gutljaj vina i utiša malo glas. – U pitanju su ugledni ljudi. Siguran posao, bez rizika, ne računajući one uobičajene... Za vreću punu novca.

Kapetan pogleda svog prijatelja upitno. U onim trenucima, sama reč *vreća* mogla je da ga trgne iz najtvrdog sna ili iz najtežeg pijanstva.

– Koliko punu?

– Nekih šezdesetak škuda. U zlatnicima od po četiri.

– Nije loše – zenice u svetlim očima Dijega Alatristera skupiše se. – Nekoga treba ubiti?

Saldanja odmahnu rukom neodređeno, pogledavši kradomice prema vratima krčme.

– Moguće, ali ja ne znam pojedinosti... A najviše bih voleo da tako i ostane, ako me razumeš. Sve što znam jeste da je u pitanju nekakva zaseda. Nešto skriveno, po noći, obavijeno velom tajne, i tako to. Zdravo i zbogom.

– Sâm ili s nekim?

– S nekim, pretpostavljam. Treba smaknuti neku dvojicu. Ili ih možda samo dobro zastrašiti. Ili im samo napraviti ožiljak na licu ili nešto slično... Saznaćeš već.

– Ko su golubovi?

Saldanja tada zavrte glavom, kao da beše rekao više nego što je želeo da kaže.